

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2008 M. LAPKRIČIO 5 D. DEKRETE NR. 1K-1564 IŠDĖSTYTO PAKLAUSIMO, AR PER 2008 METŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMUS NEBUVO PAŽEISTAS LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMŲ ĮSTATYMAS

2008 m. lapkričio 7 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuonio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Prezidento atstovams Respublikos Prezidento patarėjams Aušrai Rauličkytei ir Mindaugui Kluoniui,

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkui Zenonui Vaigauskui, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko pavaduotojui Pavelui Kujaliui ir šios komisijos nariui Juliiui Jasaičiui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio 2 dalimi, 73 straipsnio 1 punktu, 77 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2008 m. lapkričio 6 d. išnagrinėjo bylą Nr. 32/08 pagal pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekretu Nr. 1K-1564 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ išdėstytą paklausimą dėl išvados, ar per 2008 metų Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus nebuvo pažeistos Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 77 straipsnio 2 dalies, 79 straipsnio 2 ir 4 dalių, 80 straipsnio 1 dalies, 81 straipsnio 1 dalies, 82 straipsnio 2 dalies nuostatos.

Konstitucinis Teismas

nustatė:**I**

1. 2008 m. spalio 12 d. įvyko Seimo rinkimai. 68 iš 71 vienmandatės rinkimų apygardos Seimo nariai nebuvo išrinkti. Šiose vienmandatėse rinkimų apygardose 2008 m. spalio 26 d. įvyko pakartotinis balsavimas.

2. 2008 m. lapkričio 2 d. Vyriausioji rinkimų komisija sprendimu Nr. 191 „Dėl 2008 m. spalio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ patvirtino galutinius 2008 m. Seimo rinkimų rezultatus. Šis Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimas internete paskelbtas 2008 m. lapkričio 2 d., o „Valstybės žiniuose“ – 2008 m. lapkričio 6 d. (Žin., 2008, Nr. 127-4891).

3. 2008 m. lapkričio 4 d. Lietuvos socialdemokratų partija Respublikos Prezidentui įteikė skundą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, kuriuo prašoma kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu „dėl pakartotinių LR Seimo nario rinkimų Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“.

4. Respublikos Prezidentas 2008 m. lapkričio 5 d. dekretu Nr. 1K-1564 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ kreipėsi į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2008 metų Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas.

II

1. Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjo – Respublikos Prezidento atstovė A. Rauličkytė paaiškino, kad Respublikos Prezidento kreipimasi į Konstitucinį Teismą su paklausimu, ar per 2008 metų Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, lėmė valstybės vadovo abejonės, ar per pakartotinį balsavimą Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje nebuvo pažeistos Seimo rinkimų procedūros, susijusios su balsų skaičiavimu, biuletenių apskaita ir jų saugumo užtikrinimu.

2. Konstitucinio Teismo posėdyje Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas Z. Vaigauskas paaiškino, kokius faktus Vyriausioji rinkimų komisija tyrė bei vertino ir kokiais argumentais rėmėsi priimdama 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimą Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“.

3. Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjo – Respublikos Prezidento atstovė A. Rauličkytė ir Vyriausiosios rinkimų komisijos atstovas J. Jasaitis pateikė abejonę dėl įstatymuose įtvirtinto oficialaus rinkimų rezultatų skelbimo šaltinio ir su tuo susijusių atitinkamų terminų, nustatytų įstatymuose, skaičiavimo.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:**I**

1. 2008 m. spalio 12 d. įvyko Seimo rinkimai. 68 iš 71 vienmandatės rinkimų apygardos Seimo nariai nebuvo išrinkti. Šiose vienmandatėse rinkimų apygardose 2008 m. spalio 26 d. įvyko pakartotinis balsavimas.

2. Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 6 buvo pakartotinai balsuojama dėl dviejų kandidatų į Seimo narius, pirmajame rinkimų ture gavusių daugiausia balsų: Vilijos Blinkevičiūtės ir Audroniaus Ažubalio.

3. Pasibaigus pakartotiniam balsavimui ir suskaičiavus balsus, 2008 m. spalio 26 d. 23 val. 35 min. buvo pasirašytas Šeškinės apygardos rinkimų komisijos balsų skaičiavimo protokolas, kuriame nurodyta, kad balsavime dalyvavo 12 335 rinkėjai. Galiojančiais buvo pripažinti 11 762 biuleteniai ir suskaičiuota, kad už A. Ažubalį paduoti 5 865 balsai, už V. Blinkevičiūtę – 5 897 balsai (Šeškinės apygardos rinkimų komisijos 2008 m. spalio 26 d. balsų skaičiavimo protokolas). Taigi balsų, paduotų už kandidatus, skirtumas yra 32 balsai V. Blinkevičiūtės naudai.

4. 2008 m. spalio 27 d. Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų atstovas rinkimams Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6 Paulius Švilpa paprašė apygardos rinkimų komisijos perskaičiuoti visus Šeškinės vienmandatės apygardos Nr. 6 rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo biuletenius.

5. Šeškinės apygardos rinkimų komisijai perskaičiavus biuletenius, 2008 m. spalio 29 d. 23 val. 50 min. buvo pasirašytas Šeškinės apygardos rinkimų komisijos balsų skaičiavimo protokolas, kuriame užfiksuota, kad balsavime dalyvavo 12 337 rinkėjai, negaliojančių biuletenių skaičius – 639, galiojančių biuletenių skaičius – 11 698, taip pat kad už A. Ažubalį paduoti 5 877 balsai, už V. Blinkevičiūtę – 5 821 balsas (Šeškinės apygardos rinkimų komisijos 2008 m. spalio 29 d. balsų skaičiavimo protokolas). Taigi balsų, paduotų už kandidatus, skirtumas yra 56 balsai A. Ažubalio naudai.

6. Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas Z. Vaigauskas 2008 m. spalio 28 d. kreipėsi į Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą su prašymu pradėti ikiteisminį tyrimą dėl galimai neteisingo rinkimų į Seimą balsų skaičiavimo Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 6, atitinkančio Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 174 straipsnyje numatyto nusikaltimo požymius.

7. 2008 m. spalio 29 d. Vyriausioji rinkimų komisija gavo Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje Juliaus Jurginio skundą „Dėl LR Seimo rinkimų rezultatų klastojimo“, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo

2008 m. spalio 26 d. „pirminio balsų skaičiavimo rezultatus galutiniais arba skelbti pakartotinius rinkimus į Seimą Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“. Šis skundas pagrįstas tuo, kad, pasak J. Jurginio, pakartotinio balsų skaičiavimo rezultatus galėjo lemti veikos, numatytos Baudžiamojo kodekso 173 straipsnyje „Rinkimų ar referendumo dokumento suklastojimas arba suklastoto rinkimų ar referendumo dokumento panaudojimas“ ir 174 straipsnyje „Neteisingas rinkimų balsų suskaičiavimas“. Jo teigimu, perskaičius balsus buvo rasti biuleteniai su pažymėta kandidato A. Ažubalio pavarde, anksčiau esą nesuskaičiuoti, kurie rinkimų biuletenių maišuose galėjo atsirasti po (pirmojo) balsų skaičiavimo rinkimų naktį.

8. 2008 m. spalio 29 d. Vyriausioji rinkimų komisija sudarė darbo grupę, susidedančią iš Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko, pirmininko pavaduotojo P. Kujalio, narių Vaidoto Vaičiaičio ir Živilės Verbylaitės. Ši darbo grupė patikrino Šeškinės vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 6 Šeškinės rinkimų apylinkės Nr. 258 ir Statybininkų rinkimų apylinkės Nr. 305 biuletenių maišus ir 2008 m. spalio 30 d. surašė du patikrinimo aktus. Šiuose aktuose konstatuota, kad abiejose rinkimų apylinkėse biuletenių, antspaudojų apygardos antspaudu, skaičius nėra didesnis nei nurodyta balsų skaičiavimo protokole ir kad biuletenių, antspaudojų kitų apylinkių rinkimų komisijų antspaudais, nerasta. 2008 m. spalio 30 d. tikrinimas 2008 m. spalio 29 d. perskaičiavimo rezultatų iš esmės nepakeistų: atliekant tikrinimą nustatyta, kad Šeškinės rinkimų apylinkėje Nr. 258 už A. Ažubalį balsavo 363 rinkėjai, už V. Blinkevičiūtę – 410 (2 biuleteniai neantspauduoti), o Statybininkų rinkimų apylinkėje Nr. 305 už A. Ažubalį balsavo 503 rinkėjai (11 biuletenių neantspauduotų), už V. Blinkevičiūtę – 448 (7 biuleteniai neantspauduoti) (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimas Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“).

Šeškinės apygardos rinkimų komisija 2008 m. spalio 29 d. perskaičiavo visų apygardos rinkimų apylinkių anuliuotus biuletenius, sulygino šių biuletenių šaknelių numerius su rinkimų apylinkių rinkimų komisijoms išduotų biuletenių šaknelių numeriais (Šeškinės vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 6 apylinkių 2008 m. spalio 29 d. balsų perskaičiavimo protokolas).

9. Lietuvos socialdemokratų partijos atstovas rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginis 2008 m. spalio 29 d. kreipėsi į generalinį prokurorą su prašymu atlikti ikiteisminį tyrimą dėl rinkimų į Seimą balsų perskaičiavimo Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 6, atitinkančio Baudžiamojo kodekso 173, 174 straipsniuose numatytų nusikaltimų požymius.

10. 2008 m. spalio 29 d. Generalinė prokuratūra organizuoti ikiteisminio tyrimo atlikimą pavedė Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros vyriausiajam prokurorui.

11. 2008 m. lapkričio 1 d. Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros Antrojo nusikalstamų veikų tyrimo skyriaus vyriausiasis prokuroras priėmė nutarimą nutraukti ikiteisminį tyrimą pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko ir Lietuvos socialdemokratų partijos

atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio pareiškimus, nes Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 6 ir rinkimų apylinkėse skaičiuojant rinkimų į Seimą rezultatus antrajame ture nebuvo padaryta nusikalstama veika, numatyta Baudžiamojo kodekso 173 straipsnio 1 dalyje ir 174 straipsnio 1 dalyje.

Ikiteisminį tyrimą atlikusi jungtinė Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros ir Valstybės saugumo departamento pareigūnų tyrimo grupė nustatė, kad rinkimų biuletenių maišų plombos ir vokai buvo nepažeisti, išskyrus iš Statybininkų rinkimų apylinkės Nr. 305 gautame maiše buvusį vieną voką su negaliojančiais biuleteniais – jo šonas buvo įplyšęs. Iš Ozo rinkimų apylinkės Nr. 251 gauto maišo plomba nebuvo iki galo užveržta (todėl ją buvo lengva nuimti, nors ji turėjo būti nuimta tik ją pažeidus), tačiau perskaičius šios rinkimų apylinkės biuletenius jokių neatitikimų nebuvo rasta. Tyrimo duomenimis, patalpa, kurioje buvo saugomi biuleteniai, visą laiką buvo rakinama, raktą turėjo rinkimų komisijos narys K. Kaziliūnas, o vėliau – rinkimų komisijos pirmininko pavaduotojas L. Lajauskas. Pasak liudytojo L. Lajausko, nakčiai iš 2008 m. spalio 26 d. į spalio 27 d. patalpoje buvo įjungta signalizacija. Durų spynoje laužimo pėdsakų nerasta. 2008 m. spalio 27 d. gavus rinkimų stebėtojo P. Švilpos prašymą, buvo perskaičiuoti Šeškinės rinkimų apygardos Nr. 6 rinkimų apylinkių biuleteniai, pirmiausia Statybininkų rinkimų apylinkės Nr. 305, kurioje balsų už kandidatus skirtumas buvo mažiausias (Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros Antrojo nusikalstamų veikų tyrimo skyriaus vyriausiojo prokuroro 2008 m. lapkričio 1 d. nutarimas).

12. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundas buvo atmestas. Vyriausioji rinkimų komisija padarė išvadą, kad yra išnaudotos visos įmanomos galimybės patikrinti ir įsitikinti, kad laikotarpiu tarp balsavimo rezultatų skaičiavimo 2008 m. spalio 26 d. ir jų perskaičiavimo 2008 m. spalio 29 d. nebuvo atlikta neteisėtų veiksmų mėginant sukeisti biuletenius. Vyriausioji rinkimų komisija taip pat konstatavo, kad Šeškinės apygardos rinkimų komisijoje balsai 2008 m. spalio 29 d. perskaičiuoti vadovaujantis Seimo rinkimų įstatymo 82 straipsnio 6 dalies nuostatomis ir nėra teisinio pagrindo abejoti perskaičiavimo rezultatais ar atlikti dar kokius nors perskaičiavimus. Taigi Vyriausioji rinkimų komisija padarė išvadą, kad prašymas pripažinti galutiniais pirminio skaičiavimo 2008 m. spalio 26 d. rezultatus arba pripažinti 2008 m. spalio 26 d. pakartotinio balsavimo rezultatus negaliojančiais ir skelbti pakartotinius rinkimus yra nepagrįstas ir atmestinas.

13. 2008 m. lapkričio 2 d. Vyriausioji rinkimų komisija priėmė sprendimą Nr. 191 „Dėl 2008 m. spalio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“, kuriuo nuspręsta:

„1. Nustatyti Seimo rinkimų 2008 m. spalio 26 d. pakartotinio balsavimo rezultatus 68 vienmandatėse rinkimų apygardose (1 priedas);

2. Nustatyti 2008 m. spalio 12 d. Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles (2 priedas);

3. Pagal rinkimų rezultatus daugiamandatėje ir vienmandatėse rinkimų apygardose nustatyti asmenis, kurie išrinkti į Lietuvos Respublikos Seimą (3 priedas). Išrinktiems Seimo nariams Seimo nario pažymėjimus įteikti 2008 m. lapkričio 5 d. 12 val. Lietuvos Respublikos Seimo Kovo 11-osios salėje;

<...>

5. Galutinius rinkimų rezultatus paskelbti internete ir artimiausiame „Valstybės žinių“ numeryje“.

Šis Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimas internete paskelbtas 2008 m. lapkričio 2 d., o „Valstybės žiniuose“ – 2008 m. lapkričio 6 d. (Žin., 2008, Nr. 127-4891).

14. Lietuvos socialdemokratų partija 2008 m. lapkričio 4 d. kreipėsi į Respublikos Prezidentą su skundu, prašydama kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu „dėl pakartotinių LR Seimo nario rinkimų Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“.

Lietuvos socialdemokratų partijos skunde teigiama, kad perskaičiuojant balsus rasti nesuskaičiuoti biuleteniai, kuriais balsuota už A. Ažubalį, biuletenių maišuose galėjo atsirasti jau po balsų skaičiavimo rinkimų dieną. Taip pat nurodoma, kad perskaičiuotus biuletenius rinkimų apygardoje negaliojančiais buvo pripažinti visi neantspauduoti biuleteniai, nors tik paštu siųsti neantspauduoti rinkimų apygardos antspaudu biuleteniai pagal Seimo rinkimų įstatymo 80 straipsnį gali būti pripažinti negaliojančiais. Prieš vežant pakartotinio balsavimo biuletenių maišus į rinkimų apygardą ir prieš perskaičiuojant balsus apygardos rinkimų komisijoje turėjo būti patikrintos visų maišų plombos, tačiau tai nebuvo padaryta.

15. Šiame kontekste pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatyme *inter alia* nustatyta: oficialus įstatymų ir kitų teisės aktų paskelbimas yra jų paskelbimas leidinyje „Valstybės žinios“, paskelbimo „Valstybės žiniuose“ diena yra jų išleidimo diena, šio įstatymo nustatytais atvejais oficialus kitų teisės aktų paskelbimas yra jų paskelbimas visuomenės informavimo priemonėse ar atitinkamos institucijos interneto tinklalapyje (2 straipsnio 1 dalis (2005 m. liepos 7 d. redakcija)); „Valstybės žiniuose“ turi būti skelbiami Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimai dėl galutinių Seimo rinkimų rezultatų (3 straipsnio 1 dalies (2007 m. sausio 16 d. redakcija) 7 punktą (2002 m. gruodžio 10 d. redakcija)).

16. Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) 1 dalyje nustatyta, kad galutinius rinkimų rezultatus, išnagrinėjusi visus skundus ir nustačiusi visus rinkimų rezultatus apygardoje, taip pat ir rinkėjų, balsavusių užsienyje ir laivuose, balsus nustato Vyriausioji

rinkimų komisija. To paties straipsnio 2 dalyje (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) taip pat *inter alia* yra nustatyta, kad galutinius rinkimų rezultatus ne vėliau kaip per 7 dienas nuo rinkimų arba pakartotinio balsavimo skelbia Vyriausioji rinkimų komisija ir kad galutinius rinkimų rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija pirmiausia paskelbia internete ir artimiausiame „Valstybės žinių“ numeryje.

Taigi Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalyje (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) yra numatyti du galutinių Seimo rinkimų rezultatų paskelbimo šaltiniai: internetas ir „Valstybės žinios“.

17. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2007 m. birželio 27 d. nutarime yra konstatavęs: apskritai įstatymų leidėjas gali oficialų teisės aktų paskelbimą diferencijuotai reglamentuoti įvairiais pagrindais, nustatyti alternatyvius (palyginti su bendrąja oficialaus teisės aktų paskelbimo tvarka) oficialaus teisės aktų skelbimo šaltinius, būdus ir tvarką; galimos tokios situacijos, kai tam tikras teisės aktas turi įsigalioti nedelsiant, vos tik jį išleidus, tokiais atvejais būtina užtikrinti operatyvų, kuo spartesnį oficialų teisės akto paskelbimą; oficialus viešas viso teisės akto paskelbimas nėra savitiksliis dalykas – tai reikalinga, kad teisės subjektai žinotų, koks yra atitinkamas teisės aktas, galėtų susipažinti su visu teisės aktu ir jį vykdyti; oficialaus viešo viso teisės akto paskelbimo paskirtis ir prasmė yra ta, kad jis tampa prieinamas teisės subjektams ir yra pašalinamos bet kokios abejonės dėl jo turinio autentiškumo.

18. Kartu pažymėtina, jog Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalies nuostata, kad galutinius rinkimų rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija pirmiausia paskelbia internete ir artimiausiame „Valstybės žinių“ numeryje, įvairiais aspektais yra susijusi su kitomis Seimo rinkimų įstatymo nuostatomis. Antai atitinkamų terminų skaičiavimo aspektu ši nuostata yra susijusi su Seimo rinkimų įstatymo 86 straipsnio 5 dalimi, pagal kurią partijos, iškėlusios kandidatus į Seimo narius, kandidatai į Seimo narius Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus arba jos atsisakymą nagrinėti skundus dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų ne vėliau kaip per 24 valandas po to, kai paskelbiami oficialūs rinkimų rezultatai, gali apskųsti Seimui ar Respublikos Prezidentui ir tokiais atvejais Seimas ar Respublikos Prezidentas ne vėliau kaip per 48 valandas kreipiasi į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo, 94 straipsnio 1 dalimi, pagal kurią po rinkimų rezultatų paskelbimo Vyriausioji rinkimų komisija per 3 dienas išrinktiems kandidatams įteikia Seimo nario pažymėjimus, 95 straipsnio 1 dalimi, pagal kurią su paklausimu, ar nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, į Konstitucinį Teismą gali kreiptis Seimas, taip pat Respublikos Prezidentas ne vėliau kaip per 3 dienas po to, kai paskelbiami oficialūs rinkimų rezultatai. Minėtu aspektu Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalies nuostata yra susijusi ir su Konstitucinio Teismo 77 straipsnio 1 dalimi, pagal kurią su paklausimu, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus, Seimas ar Respublikos Prezidentas gali kreiptis į Konstitucinį Teismą ne vėliau kaip per 3 dienas po to, kai paskelbiami oficialūs rinkimų rezultatai.

Šiame kontekste paminėtina Seimo rinkimų įstatymo 95 straipsnio 4 dalis, pagal kurią, remdamasis Konstitucinio Teismo išvadomis, galutinį sprendimą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo priima Seimas, šio straipsnio 5 dalis, pagal kurią, jeigu Konstitucinis Teismas priima išvadą, kad buvo šiurkščiai pažeistas Seimo rinkimų įstatymas ar suklastoti rinkimų dokumentai ir tai turėjo įtakos nustatant esminius rezultatus, Seimas gali priimti vieną iš šiame įstatyme numatytų nutarimų, o pagal šio straipsnio 6 dalį Seimas kartu priima nutarimą dėl neteisėtai ir teisėtai išrinktų Seimo narių. Taip pat paminėtina Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnio 3 dalis, pagal kurią paklausimas, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus, turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 72 valandas nuo jo įteikimo Konstituciniam Teismui; į šiame straipsnyje nurodytus terminus įskaitomos ir ne darbo dienos. Taigi minėtas Seimo rinkimų įstatymo ir Konstitucinio Teismo įstatymo straipsnių nuostatas aiškinant Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalies nuostatas, kad galutinius rinkimų rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija pirmiausia paskelbia internete ir artimiausiame „Valstybės žinių“ numeryje, kontekste gali kilti tam tikrų neaiškumų dėl atitinkamų terminų skaičiavimo, kadangi Vyriausiosios rinkimų komisijos galutinių rinkimų rezultatų paskelbimas internete ir „Valstybės žiniose“ gali nesutapti laiko požiūriu.

Paminėtina, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimas Nr. 191 „Dėl 2008 m. spalio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ internete buvo paskelbtas 2008 m. lapkričio 2 d., o „Valstybės žiniose“ – 2008 m. lapkričio 6 d., nors po šio Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimo paskelbimo internete „Valstybės žinios“ buvo išleistos ir 2008 m. lapkričio 4 d.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalies nuostata „galutinius rinkimų rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija pirmiausia paskelbia internete ir artimiausiame „Valstybės žinių“ numeryje“ Įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymo nuostatų, nustatančių Vyriausiosios rinkimų komisijos aktų skelbimo tvarką, atžvilgiu yra *lex specialis*.

Principo *lex specialis derogat legi generali* esmė ta, kad esant bendrosios ir specialiosios normų konkurencijai yra taikoma specialioji norma (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d., 2008 m. sausio 21 d., 2008 m. kovo 15 d. nutarimai).

Minėta, kad pagal Įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies (2007 m. sausio 16 d. redakcija) 7 punktą (2002 m. gruodžio 10 d. redakcija) Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimai dėl galutinių Seimo rinkimų rezultatų turi būti oficialiai skelbiami „Valstybės žiniose“. Kadangi Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalies nuostata „galutinius rinkimų rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija pirmiausia paskelbia internete ir artimiausiame „Valstybės žinių“ numeryje“ Įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo

tvarkos įstatymo nuostatų, įtvirtinančių Vyriausiosios rinkimų komisijos aktų skelbimo tvarką, atžvilgiu yra *lex specialis*, nustatant tikslią datą, kada buvo paskelbti oficialūs rinkimų rezultatai – paskelbus juos internete ar leidinyje „Valstybės žinios“, turi būti vadovaujama *lex specialis* – Seimo rinkimų įstatymo nuostatomis.

19. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Seimo rinkimų rezultatai oficialiai paskelbti 2008 m. lapkričio 2 d. – paskelbus juos internete. Taip pat pažymėtina, jog tai, kad esant bendrosios ir specialiosios normų konkurencijai yra taikoma specialioji norma, nepaneigia įstatymų leidėjo pareigos suderinti Įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymo nuostatas su Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalyje (2004 m. gegužės 11 d. redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu.

20. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Seimo rinkimų įstatymo 95 straipsnio 1 dalį su paklausimu, ar nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, į Konstitucinį Teismą gali kreiptis Seimas, taip pat Respublikos Prezidentas ne vėliau kaip per 3 dienas po to, kai paskelbiami oficialūs rinkimų rezultatai, o pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnio 1 dalį su paklausimu, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus, šio įstatymo 74 straipsnyje nurodytos institucijos kreipiasi į Konstitucinį Teismą ne vėliau kaip per 3 dienas po to, kai paskelbiami oficialūs rinkimų rezultatai.

Taigi Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 2 dalį, 95 straipsnio 1 dalį, Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnio 1 dalį aiškinant sistemiškai darytina išvada, kad Seimo rinkimų įstatymo 86 straipsnio 5 dalyje, 95 straipsnio 1 dalyje ir Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnyje nustatyto termino, per kurį gali būti paduotas paklausimas dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo, pradžia yra skaičiuojama nuo galutinių Seimo rinkimų rezultatų paskelbimo internete.

II

1. Respublikos Prezidentas 2008 m. lapkričio 5 d. dekretu Nr. 1K-1564 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ (toliau – ir Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekretas) kreipėsi į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2008 metų Seimo rinkimus nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo 77 straipsnio 2 dalies, 79 straipsnio 2 ir 4 dalių, 80 straipsnio 1 dalies, 81 straipsnio 1 dalies, 82 straipsnio 2 dalies nuostatos.

2. Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekrete nurodyta: „Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ buvo atmestas Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundas, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo 2008 m. spalio 26 d. pirminio skaičiavimo rezultatus vienmandatėje Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6 galutiniais arba pripažinti perskaičiavimo rezultatus negaliojančiais ir skelbti pakartotinius rinkimus.“ Minėtame skunde

nurodytos aplinkybės, Respublikos Prezidento manymu, gali būti vertinamos kaip Seimo rinkimų įstatymo 77 straipsnio 2 dalies, 79 straipsnio 2 ir 4 dalių nuostatų dėl balsų skaičiavimo ir biuletenių apskaitos, 80 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl biuletenių pripažinimo negaliojančiais, 81 straipsnio 1 dalies ir 82 straipsnio 2 dalies nuostatų dėl biuletenių pateikimo ir jų saugumo užtikrinimo pažeidimas.

3. Pareiškėjo – Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekretu remiamasi šiomis Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje suformuluotomis doktrininėmis nuostatomis: konstitucinėje demokratijoje politinių atstovaujamųjų institucijų formavimui yra keliami ypatingi reikalavimai; šios institucijos negali būti formuojamos tokiu būdu, kad kiltų abejonių dėl jų legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar renkant asmenis į politines atstovaujamas institucijas nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai, priešingu atveju būtų pakirstas žmonių pasitikėjimas atstovaujama demokratija, valstybės institucijomis, pačia valstybe; demokratiški rinkimai yra svarbi piliečių dalyvavimo valdant valstybę forma, kartu ir būtinas valstybės politinių atstovaujamųjų institucijų formavimo elementas; rinkimai negali būti laikomi demokratiškais, o jų rezultatai – legitimiais ir teisėtais, jeigu rinkimai vyksta paminant Konstitucijoje įtvirtintus demokratinį rinkimų principus, pažeidžiant demokratines rinkimų procedūras.

4. Prie Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekreto yra pridėta Lietuvos socialdemokratų partijos 2008 m. lapkričio 4 d. skundas, Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimas Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ ir Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros 2008 m. lapkričio 1 d. pranešimas Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkui, kad, nenustačius nusikalstamų veikų, priimtas nutarimas nutraukti ikiteisminį tyrimą, pradėtą pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko ir Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio pareiškimus, siekiant ištirti, ar skaičiuojant rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 6 rezultatus nebuvo padarytos nusikalstamos veikos, numatytos Baudžiamojo kodekso 173, 174 straipsniuose.

5. Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatyta, kad Konstitucinis Teismas teikia išvadą, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus.

Konstitucijos 102 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad Konstitucinio Teismo statusą ir jo įgaliojimų vykdymo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnį Konstitucinis Teismas, tirdamas paklausimą dėl rinkimų įstatymų pažeidimų per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus, tiria ir vertina tik Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus arba jos atsisakymą nagrinėti skundus dėl rinkimų įstatymų pažeidimų tais atvejais, kai sprendimai buvo priimti ar kita šios komisijos veika buvo padaryta pasibaigus balsavimui renkant Seimo narius ar Respublikos

Prezidentą.

6. Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekretas Nr. 1K-1564 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ dėl išvados, ar per 2008 metų Seimo rinkimus nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo 77 straipsnio 2 dalies, 79 straipsnio 2 ir 4 dalių nuostatos dėl balsų skaičiavimo ir biuletenių apskaitos, 80 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl biuletenių pripažinimo negaliojančiais, 81 straipsnio 1 dalies ir 82 straipsnio 2 dalies nuostatos dėl biuletenių pateikimo ir jų saugumo užtikrinimo, yra susijęs su minėtu Lietuvos socialdemokratų partijos 2008 m. lapkričio 4 d. skundu ir Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“, atmetusiu Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundą, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo 2008 m. spalio 26 d. „pirminio balsų skaičiavimo rezultatus galutiniais arba skelbti pakartotinius rinkimus į Seimą Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“.

7. Minėta, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnį Konstitucinis Teismas tiria ir vertina tik Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus arba jos atsisakymą nagrinėti skundus dėl rinkimų įstatymų pažeidimų tais atvejais, kai sprendimai buvo priimti ar kita šios komisijos veika buvo padaryta pasibaigus balsavimui renkant Seimo narius ar Respublikos Prezidentą.

8. Atsižvelgiant į tai, kad Respublikos Prezidentas 2008 m. lapkričio 5 d. dekretu prašo pateikti išvadą, ar per Seimo rinkimus nebuvo pažeistos 77 straipsnio 2 dalies, 79 straipsnio 2 ir 4 dalių nuostatos dėl balsų skaičiavimo ir biuletenių apskaitos, 80 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl biuletenių pripažinimo negaliojančiais, 81 straipsnio 1 dalies ir 82 straipsnio 2 dalies nuostatos dėl biuletenių pateikimo ir jų saugumo užtikrinimo, taip pat į tai, kad šis dekretas yra susijęs su minėtu Lietuvos socialdemokratų partijos 2008 m. lapkričio 4 d. skundu ir Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“, konstatuotina, kad Respublikos Prezidentas prašo pateikti išvadą, ar Vyriausioji rinkimų komisija 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ teisėtai atsisakė tenkinti Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundą, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo 2008 m. spalio 26 d. „pirminio balsų skaičiavimo rezultatus galutiniais arba skelbti pakartotinius rinkimus į Seimą Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“.

9. Konstitucinis Teismas pagal Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekretą šioje byloje tirs ir vertins, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ teisėtai atsisakė tenkinti Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams

Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundą, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo 2008 m. spalio 26 d. „pirminio balsų skaičiavimo rezultatus galutiniais arba skelbti pakartotinius rinkimus į Seimą Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“.

III

1. Konstitucijos 2 straipsnyje yra įtvirtinta, kad suverenitetas priklauso Tautai. Aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus (Konstitucijos 4 straipsnis). Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalyje *inter alia* nustatyta, kad piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus. Vienas esminių demokratinės valstybės požymių yra demokratiški atstovaujamojų valstybinės valdžios institucijų rinkimai. Būtent per rinkimus kiekvienas pilietis įgyvendina savo teisę kartu su kitais dalyvauti valdant savo šalį (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 23 d. išvada), formuojant Tautos atstovaujamoją instituciją – Seimą.

Konstitucinis reikalavimas, kad Lietuvos valstybės valdžia būtų organizuota demokratiškai ir kad šalyje būtų demokratinis politinis režimas, taip pat Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalies nuostata, kad piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus, yra neatsiejami nuo Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies nuostatos, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, taip pat nuo šio straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valdžios galias riboja Konstitucija. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad valdžios atsakomybė visuomenei – vienas iš teisinės valstybės principo elementų, įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kad piliečiai turi teisę tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus dalyvauti valdant savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskusti jų sprendimus, taip pat garantuojant piliečiams galimybę ginti savo teises teisme, peticijos teisę, teisės aktuose reglamentuojant piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt.

2. Konstitucinis Teismas, pabrėždamas atstovaujamojų institucijų rinkimų svarbą, ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinėje demokratijoje politinių atstovaujamojų institucijų formavimui yra keliami ypatingi reikalavimai. Šios institucijos negali būti formuojamos tokiu būdu, kad kiltų abejonių dėl jų legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar renkant asmenis į politines atstovaujamojas institucijas nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai. Priešingu atveju būtų pakirstas žmonių pasitikėjimas atstovaujamoja demokratija, valstybės institucijomis, pačia valstybe. Demokratiški rinkimai yra svarbi piliečių dalyvavimo valdant valstybę forma, kartu ir būtinas valstybės politinių atstovaujamojų institucijų formavimo elementas. Rinkimai negali būti laikomi demokratiškais, o jų rezultatai – legitimiais ir teisėtais, jeigu jie vyksta paminant Konstitucijoje įtvirtintus demokratinį rinkimų principus, pažeidžiant demokratines rinkimų procedūras (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 18 d. nutarimas, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada, 2008 m. spalio 1 d. nutarimas).

3. Pažymėtina, kad Seimo – Tautos atstovybės rinkimų principai yra įtvirtinti Konstitucijoje, jų negalima paneigti, iškreipti ar apriboti jokių žemesnės galios teisės aktu. Pagal Konstitucijos 55 straipsnio 1 dalį Seimo nariai renkami remiantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu.

4. Aiškindamas Konstitucijos 55 straipsnio 3 dalies nuostatą, kad Seimo narių rinkimų tvarką nustato įstatymas, Konstitucinis Teismas 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje konstatavo, jog ši konstitucinė nuostata reiškia, kad įstatymų leidėjas turi pareigą įstatymu įtvirtinti Seimo narių rinkimų sistemą, nustatyti rinkimų organizavimo pagrindus ir tvarką, apimančią *inter alia* kandidatų į Seimo narius kėlimą, rinkimų agitaciją, balsavimo tvarką, rinkimų rezultatų nustatymą, rinkimų ginčų nagrinėjimo procedūras, reguliuoti kitus Seimo narių rinkimų santykius. Tai darydamas, įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos; jis negali nei pats paneigti, iškreipti ar apriboti visuotinės, lygios, tiesioginės rinkimų teisės, slaptu balsavimo, nei sudaryti teisinių prielaidų tai padaryti kitiems subjektams, antraip būtų apribojama arba išvis paneigiama Tautos aukščiausiosios suverenios galios raiška per Tautos atstovybę – Seimą.

Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje pabrėžta ir tai, kad įstatymų leidėjui iš Konstitucijos kyla pareiga įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų Seimo rinkimų proceso sąžiningumą ir skaidrumą – būtinas Tautos pasitikėjimo savo atstovybe prielaidas; jeigu įstatymų leidėjas nepaiso minėtų iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, nenustato demokratiškų, laisvų, sąžiningų rinkimų užtikrinimo mechanizmo, visuomet gali kilti abejonių dėl Seimo narių išrinkimo teisėtumo.

IV

1. Minėta, kad Respublikos Prezidentas 2008 m. lapkričio 5 d. dekretu prašo pateikti išvadą, ar per 2008 metų Seimo rinkimus nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo 77 straipsnio 2 dalies, 79 straipsnio 2 ir 4 dalių nuostatos dėl balsų skaičiavimo ir biuletenių apskaitos, 80 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl biuletenių pripažinimo negaliojančiais, 81 straipsnio 1 dalies ir 82 straipsnio 2 dalies nuostatos dėl biuletenių pateikimo ir jų saugumo užtikrinimo.

1.1. Seimo rinkimų įstatymo 77 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„2. Įsitikinus, kad balsadėžė nebuvo pažeista, dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 apylinkės rinkimų komisijos narių ir stebėtojams, ji atidaroma, visi rinkimų biuleteniai sudedami ant stalų, ant kurių negali būti jokių kitų dokumentų bei rašymo priemonių (išskyrus juodus grafitinius pieštukus), ir komisija suskaičiuoja visus balsadėžėje buvusius biuletenius. Biuleteniai surūšiuojami pagal rinkimų apygardas (vienmandatės ir daugiamandatės), po to – į galiojančius ir negaliojančius. Galiojantys biuleteniai suskirstomi į grupes pagal juose rinkėjų padarytas žymas. Kiekviena biuletenių grupė turi būti perskaičiuota mažiausiai du kartus. Antrą kartą biuletenius turi perskaičiuoti kiti komisijos nariai. Iš visų biuletenių turi būti išskirti, jeigu aptinkama, neturintys

būtinų požymių biuleteniai (nenustatytos formos, neantspauduoti ar antspauduoti ne šios rinkimų komisijos antspaudu ir pan.). Apie tokius biuletenius nedelsiant turi būti pranešta apygardos rinkimų komisijai ir apie tai įrašyta rinkimų apylinkės balsų skaičiavimo protokole. Skaičiavimo rezultatai turi būti paskelbti ir įrašyti į protokolą, suskaičiuoti biuleteniai sudėti į specialų voką (vokus), kuris užklijuojamas ir saugomas. Po to, kai rinkimų komisija nustatė, kiek kandidatų sąrašai daugiamandatėje rinkimų apygardoje ir kandidatai vienmandatėje rinkimų apygardoje gavo apylinkės balsavimo patalpoje balsavusių rinkėjų balsų, pradedami skaičiuoti paštu balsavusių rinkėjų balsai.“

1.2. Seimo rinkimų įstatymo 79 straipsnio 2 ir 4 dalyse nustatyta:

„2. Vienmandatės rinkimų apygardos balsų skaičiavimo protokole įrašoma:

- 1) rinkėjų skaičius rinkimų apylinkėje;
 - 2) gautų iš apygardos rinkimų komisijos vienmandatės rinkimų apygardos biuletenių skaičius;
 - 3) kiekvienam komisijos nariui išduotų rinkimų biuletenių skaičius, rinkėjams išduotų biuletenių skaičius, rinkėjų parašų skaičius, rinkėjo pažymėjimų skaičius, atvykimo lapelių skaičius, nepanaudotų ir sugadintų biuletenių skaičius;
 - 4) anuliuotų rinkimų biuletenių skaičius;
 - 5) rinkimų apylinkės balsavimo patalpoje balsavusių rinkėjų skaičius;
 - 6) balsadėžės atidarymo laikas;
 - 7) balsadėžėje rastų negaliojančių rinkimų biuletenių skaičius;
 - 8) balsadėžėje rastų galiojančių rinkimų biuletenių skaičius;
 - 9) balsadėžėje rastų atskirai už kiekvieną kandidatą į Seimo narius paduotų balsų skaičius;
 - 10) namuose balsavusių rinkėjų balsavimo vokų skaičius, paštu gautų balsavimo vokų skaičius, bendras paštu ir namuose gautų balsavimo vokų skaičius, antspaudootų vidinių balsavimo paštu vokų skaičius;
 - 11) paštu gautų negaliojančių rinkimų biuletenių skaičius (biuleteniai, kurie yra neantspauduotuose ir neatplėštuose vokuose, neskaičiuojami ir nenurodomi kaip negaliojantys);
 - 12) paštu gautų galiojančių rinkimų biuletenių skaičius;
 - 13) paštu gautų balsų už kiekvieną kandidatą į Seimo narius skaičius;
 - 14) iš viso rinkimų apylinkėje dalyvavusių rinkimuose rinkėjų skaičius;
 - 15) iš viso negaliojančių rinkimų apylinkėje biuletenių skaičius;
 - 16) iš viso už kiekvieną kandidatą į Seimo narius paduotų balsų skaičius. < ... >
4. Pagal apylinkės rinkėjų sąrašus nustatomas rinkimų apylinkės rinkėjų skaičius. Rinkėjų, kuriems buvo išduoti biuleteniai, skaičius nustatomas pagal rinkėjų parašus, liudijančius, kad biuleteniai gauti. Rinkimų apylinkėje balsavusių rinkėjų skaičius nustatomas pagal šios rinkimų

apylinkės rinkimų komisijos teisėtai rinkėjams išduotų ir rinkimų apylinkės balsadėžėje rastų biuletenių skaičių. Iš viso dalyvavusių rinkimuose rinkėjų skaičius rinkimų apylinkėje nustatomas sudėjus balsadėžėje rastų biuletenių skaičių su paštu gautų ir suskaičiuotų biuletenių skaičiumi.“

1.3. Seimo rinkimų įstatymo 80 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Negaliojančiais biuleteniais pripažįstami:

- 1) nenustatyto pavyzdžio rinkimų biuleteniai;
- 2) antspauduoti ne tos rinkimų apylinkės komisijos antspaudu biuleteniai (gauti paštu – neantspauduoti apygardos komisijos rinkimų antspaudu);
- 3) ne tos rinkimų apygardos rinkimų biuleteniai;
- 4) vienmandatėje rinkimų apygardoje tie biuleteniai, kuriuose rinkėjas pažymėjo daugiau kaip vieną kandidatą į Seimo narius arba nepažymėjo nė vieno kandidato, arba pagal žymą neįmanoma nustatyti rinkėjo valios;

5) daugiamandatėje rinkimų apygardoje tie biuleteniai, kuriuose rinkėjas pažymėjo daugiau kaip vieną kandidatų sąrašą arba nepažymėjo nė vieno kandidatų sąrašo, arba pagal padarytą žymą neįmanoma nustatyti rinkėjo valios.“

1.4. Seimo rinkimų įstatymo 81 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Apylinkės rinkimų komisija visus rinkimų biuletenius, taip pat negaliojančius ir nepanaudotus, kitus rinkimų dokumentus Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka sudeda į paketus, juos aprašo ir antspauduoja. Paketai kartu su balsų skaičiavimo protokolu ir jo priedais, rinkėjų sąrašas, apylinkės rinkimų komisijos protokolai, viso jos darbo laikotarpio finansiniai dokumentai apygardos rinkimų komisijai pristatomi ne vėliau kaip per 12 valandų po balsavimo pabaigos, jei Vyriausioji rinkimų komisija nenustatė kitaip.“

1.5. Seimo rinkimų įstatymo 82 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„2. Apygardos rinkimų komisija nedelsdama praneša Vyriausiajai rinkimų komisijai šios nustatyta tvarka balsų skaičiavimo protokolų duomenis, savo pastabas dėl apylinkės rinkimų komisijos pateiktų dokumentų ir pasirūpina pateiktų dokumentų saugumu.“

2. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos ir kitos Seimo rinkimų įstatymo nuostatos, *inter alia* Seimo rinkimų įstatymo 82 straipsnio 6 dalies nuostatos dėl pareigos perskaičiuoti biuletenius, 91 straipsnio nuostatos dėl rinkimų pripažinimo negaliojančiais ir 92 straipsnio nuostatos dėl pakartotinių rinkimų.

2.1. Seimo rinkimų įstatymo 82 straipsnio 6 dalyje nustatyta:

„6. Apygardos rinkimų komisija privalo priimti sprendimą perskaičiuoti visų vienmandatės apygardos apylinkių biuletenius, kai iki balsų skaičiavimo protokolo pasirašymo to pareikalauja bent vienas komisijos narys, partijos ar kandidato atstovas ir pagal išankstinius rinkimų rezultatus šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje balsų skirtumas tarp už pirmą ir antrą vietą užėmusių

kandidatų yra mažesnis nei 50.“

2.2. Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnyje nustatyta:

„1. Vyriausioji rinkimų komisija gali pripažinti rinkimų rezultatus rinkimų apygardoje negaliojančiais, jeigu nustato, kad šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies ar kiti šiurkštūs įstatymų pažeidimai, padaryti rinkimų apylinkėje arba rinkimų apygardoje, arba dokumentų suklastojimas ar jų praradimas turėjo esminės įtakos rinkimų rezultatams, arba pagal balsų skaičiavimo protokolus ar kitus rinkimų dokumentus negalima nustatyti šių esminių rinkimų rezultatų:

1) vienmandatėje rinkimų apygardoje – kandidato, kuriam tenka mandatas, arba kandidatų, dalyvaujančių pakartotiniame balsavime;

2) daugiamandatėje rinkimų apygardoje – kandidatų sąrašų, dalyvaujančių paskiriant mandatus, arba kandidatų sąrašui tenkančių mandatų skaičių galima nustatyti tik daugiau kaip vieno mandato tikslumu.

2. Rinkimai negali būti skelbiami negaliojančiais, jeigu neginčijamai nustatyti rinkimų rezultatai leidžia nustatyti esminius rinkimų rezultatus.“

2.3. Seimo rinkimų įstatymo 92 straipsnyje nustatyta:

„1. Pakartotiniai rinkimai vyksta rinkimų apygardose, kuriose rinkimai neįvyko ar pripažinti negaliojančiais.

2. Pakartotiniai rinkimai rengiami ne vėliau kaip po pusės metų, o po neįvykusių pakartotinių rinkimų – ne vėliau kaip po metų.

3. Konkrečių pakartotinių rinkimų, pakartotinio balsavimo į Seimą tvarką pagal šio įstatymo nustatytus reikalavimus ir terminus nustato Vyriausioji rinkimų komisija, atsižvelgdama į tai, kad pakartotiniai rinkimai, pakartotinis balsavimas rengiami vienoje iš vienmنداčių rinkimų apygardų. Vyriausioji rinkimų komisija, nustatydamą pakartotinių rinkimų rengimo tvarką, negali keisti rinkimų apygardos ribų. Į apygardos rinkėjų sąrašą papildomai įrašomi tie šios rinkimų apygardos teritorijoje nuolat gyvenantys piliečiai, kuriems pakartotinių rinkimų dieną sukaks ne mažiau kaip 18 metų, o iš sąrašo išbraukiami tik rinkimų teisę praradę asmenys. Balsavimas užsienyje, laivuose (išskyrus tą atvejį, kai užsienyje gyvenantys rinkėjai ar laivuose esančios įgulos įrašytos į tos rinkimų apygardos, kurioje rengiami pakartotiniai rinkimai, rinkėjų sąrašus), ne šios rinkimų apygardos teritorijoje esančiuose paštuose (išskyrus miestų, rajonų centrinius paštus) nerengiamas.

4. Pakartotiniai rinkimai nerengiami, jeigu skelbtina pakartotinių rinkimų data patenka į laikotarpį, kai iki eilinių Seimo rinkimų datos, skaičiuojamos pagal Konstituciją, yra likę mažiau kaip vieneri metai.“

V

1. Minėta, kad Konstitucinis Teismas pagal Respublikos Prezidento 2008 m. lapkričio 5 d. dekretą šioje byloje tirs ir vertins, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d.

sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ teisėtai atsisakyta tenkinti Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundą, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo 2008 m. spalio 26 d. „pirminio balsų skaičiavimo rezultatus galutiniais arba skelbti pakartotinius rinkimus į Seimą Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“.

2. Minėta, kad 2008 m. spalio 29 d. Vyriausioji rinkimų komisija gavo Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundą, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo 2008 m. spalio 26 d. „pirminio balsų skaičiavimo rezultatus galutiniais arba skelbti pakartotinius rinkimus į Seimą Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“. Minėta ir tai, kad skundas grindžiamas tuo, kad, J. Jurginio nuomone, pakartotinio balsų skaičiavimo rezultatus galėjo lemti veikos, numatytos Baudžiamojo kodekso 173, 174 straipsniuose.

Minėtų veikų padarymą, pasak J. Jurginio, patvirtina tokios aplinkybės: biuletenių maišo, gauto iš Ozo rinkimų apylinkės Nr. 251, plomba nebuvo iki galo užveržta; jo teigimu, perskaičiuojant balsus rasti nesuskaičiuoti biuleteniai, kuriais balsuota už A. Ažubalį, biuletenių maišuose galėjo atsirasti jau po balsų skaičiavimo rinkimų dieną.

3. Minėta, kad Vyriausioji rinkimų komisija nusprendė Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio 2008 m. spalio 29 d. skundą, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo 2008 m. spalio 26 d. „pirminio balsų skaičiavimo rezultatus galutiniais arba skelbti pakartotinius rinkimus į Seimą Šeškinės rinkimų apygardoje Nr. 6“, atmesti.

Taip pat minėta, jog Vyriausioji rinkimų komisija savo sprendimą argumentavo tuo, kad buvo išnaudotos visos galimybės patikrinti ir įsitikinti, jog laikotarpiu tarp rezultatų skaičiavimo ir jų perskaičiavimo nebuvo atlikta neteisėtų veiksmų mėginant sukeisti biuletenius.

4. Sprendžiant, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ teisėtai atsisakyta tenkinti Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio 2008 m. spalio 29 d. skundą, konstatuotina, kad, kaip matyti iš byloje esančios medžiagos:

– 2008 m. spalio 29 d. buvo sudaryta darbo grupė, susidedanti iš Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Z. Vaigausko, pirmininko pavaduotojo P. Kujalio, narių V. Vaičiailio ir Ž. Verbylaitės, kuri patikrino Šeškinės vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 6 Šeškinės rinkimų apylinkės Nr. 258 ir Statybininkų rinkimų apylinkės Nr. 305 biuletenių maišus ir 2008 m. spalio 30 d. surašė du patikrinimo aktus, kuriuose konstatuota, kad abiejose rinkimų apylinkėse biuletenių, antspauduotų apygardos antspaudu, skaičius nėra didesnis nei nurodyta balsų skaičiavimo protokole

ir kad biuletenių, antspauduotų kitų apylinkių rinkimų komisijų antspaudais, nerasta. 2008 m. spalio 30 d. tikrinimas 2008 m. spalio 29 d. perskaičiavimo rezultatų iš esmės nepakeistų;

– Šeškinės vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 6 rinkimų biuletenių maišų plombos ir vokai buvo nepažeisti; iš Statybininkų rinkimų apylinkės Nr. 305 gautame maiše buvusio vieno iš vokų su negaliojančiais biuleteniais šonas buvo įplyšęs, tačiau biuleteniai buvo voke;

– iš Šeškinės vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 6 Ozo rinkimų apylinkės Nr. 251 gauto maišo plomba nebuvo iki galo užveržta (todėl ją buvo lengva nuimti, nors ji turėjo būti nuimta tik ją pažeidus), tačiau perskaičius minėtos rinkimų apylinkės biuletenius neatitikimų, palyginus su pirminiais balsų skaičiavimo rezultatais, nebuvo rasta;

– patalpa, kurioje buvo saugomi biuleteniai, buvo visą laiką rakinama; durų spynoje laužimo pėdsakų nerasta.

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, Vilniaus miesto apylinkės prokuratūros Antrojo nusikalstamų veikų tyrimo skyriaus vyriausiojo prokuroro 2008 m. lapkričio 1 d. nutarimu buvo nutrauktas ikiteisminis tyrimas Nr. 01-2-150-08 ir konstatuota, kad Baudžiamojo kodekso 173 straipsnio 1 dalyje ir 174 straipsnio 1 dalyje numatyta nusikalstama veika nepadaryta.

5. Įvertinus minėtas aplinkybes konstatuotina, jog nėra teisinio pagrindo teigti, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo pašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“ buvo neteisėtai atsisakyta tenkinti Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundą.

Taigi darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“, kuriuo buvo atsisakyta tenkinti Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje J. Jurginio skundą Vyriausiajai rinkimų komisijai dėl rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo rezultatų Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 6, Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio 2 dalimi, 73 straipsnio 1 punktu, 77 straipsniu, 83 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

teikia išvadą:

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2008 m. lapkričio 2 d. sprendimu Nr. 198 „Dėl Lietuvos socialdemokratų partijos skundo, kuriuo prašoma pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais“, kuriuo buvo atsisakyta tenkinti Lietuvos socialdemokratų partijos atstovo rinkimams Vyriausiojoje rinkimų komisijoje Juliaus Jurginio skundą Vyriausiajai rinkimų

komisijai dėl rinkimų į Seimą pakartotinio balsavimo rezultatų Šeškinės vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 6, Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

Ši Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išvada yra galutinė ir neskundžiama.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Pranas Kuconis

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Romualdas Kęstutis Urbaitis